jamejamdaily.ir
ویژه فرهنگ - هنر
رسانه - جامعه
۵
یکشنبه ۲۹ مرداد ۱۴۰۲

جام جم

بررسی تصویر برساخته از جمهوری اسلامی ایران در یک سریال آمریکایی

کارزار ضدایرانی در قامت «دیپلمات»

صفحه ۱۰

نگاهی به یک مجموعه پویانمایی که از تلویزیون پخش می‌شود

ماجراهای آرپو ربات نگهبان

۶

ویژه

«جام جم» از پشت صحنه سریال «رحیل» در گفت‌وگو با عوامل گزارش می‌دهد

هفت پرده از یک قصه زنانه

۸

به بهانه سالگرد عملیات آمریکایی ـ انگلیسی آژاکس بررسی شد

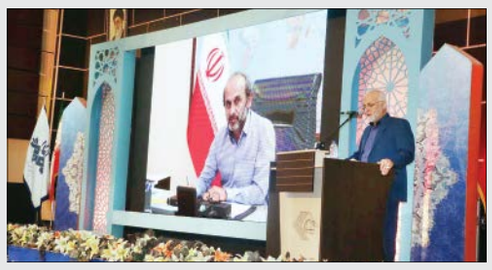
ننگ ۷۰ ساله

۱۱

گزارش

شهدای رسانه در میدان جهاد تبیین می‌درخشند

یادواره شهدای صداوسیمای خراسان‌رضوی با پیام رئیس سازمان صداوسیما در مشهد مقدس برگزار شد. به گزارش روابط عمومی رسانه ملی، پیمان جبلی در این پیام آورده است: در میدان نبرد ترکیبی و جنگ نرم و تهاجم فرهنگی نظام سلطه جهانی و در عرصه جهاد تبیین، شهدای گرانقدر و پرافتخار رسانه ملی با سیره و منش ولایی و اخلاق حسنه و اخلاص و همت والای خود به‌عنوان ستاره‌های روشنی‌بخش و قهرمانان و الگوهای جاودانه ما در انجام رسالت رسانه ملی و اعتلای آرمان‌های والای انقلاب شکوهمند اسلامی می‌درخشند. ما با اقتدا به آن شهدای والامقام و سرافراز و در پرتو منویات و رهنمودهای رهبر فرزانه انقلاب اسلامی، همواره در این راه با بصیرت و عزم راسخ قدم برمی‌داریم. جبلی در بخش دیگری از این پیام آورده است: برگزاری مراسم گرامیداشت شهدای عزیز و قدردانی نسبت به ایثار، حماسه و رشادت‌های بی‌نظیر آنان و تجلیل از خانواده‌های معزز شهدا، اقدامی حسنه، مقدس و فضیلتی غرورآفرین است که در راه حفظ، ترویج و ارتقای روزافزون فرهنگ ایثار و شهادت و تقویت حیات طیبه انقلاب شکوهمند اسلامی، مهم و ارزشمند است.

رئیس سازمان صداوسیما عنوان کرد: رهبر معظم انقلاب اسلامی در بیان ارزش شهدا، چه زیبا می‌فرمایند که اگر این شهادت‌ها نبود، اگر این فداکاری‌ها نبود، این نظام باقی نمی‌ماند؛ این نهال نظام، مورد تهاجم توفان‌های سخت بود. یادواره گرامیداشت شهدای گرانقدر صداوسیمای مرکز خراسان رضوی و قدردانی و زنده نگاهداشتن یاد و خاطره آن شهدای عزیز دفاع‌مقدس و مدافع حرم و مقاومت و تکریم نقش و مقام شامخ آنان و تجلیل از خانواده‌های بزرگوارشان در مشهد مقدس و در جوار بارگاه ملکوتی حضرت علی بن موسی‌الرضا(ع)، اقدامی فاخر و برازنده و رویدادی انقلابی، ارزشی، معنوی و شایسته است. رئیس سازمان بسیج صداوسیمای کشور نیز در این مراسم گفت: رهبر انقلاب اسلامی و شهید سلیمانی و سایر مسئولان نظام بر بزرگداشت یاد شهدا تاکید بسیار و اهتمام جدی دارند. جواد رمضان‌نژاد افزود: بعد از شکل‌گیری انقلاب اسلامی ایران، گروه‌های سیاسی مختلف مدعی بودند تلاش آنها باعث سرنگونی رژیم پهلوی بود و حتی بعد از انقلاب، مدتی بخشی از حکومت را نیز در دست داشتند ولی با آغاز دفاع مقدس، مشخص شد تلاش چه افرادی باعث ایجاد انقلاب شد و گروه‌های سیاسی در جبهه‌های حق علیه باطل حضور نداشتند. شهدا حجتی بر انقلاب اسلامی هستند و روح انقلاب را در تاریخ این کشور حفاظت کردند و باعث تثبیت مفاهیم انقلاب و رهنمودهای امام راحل شدند.

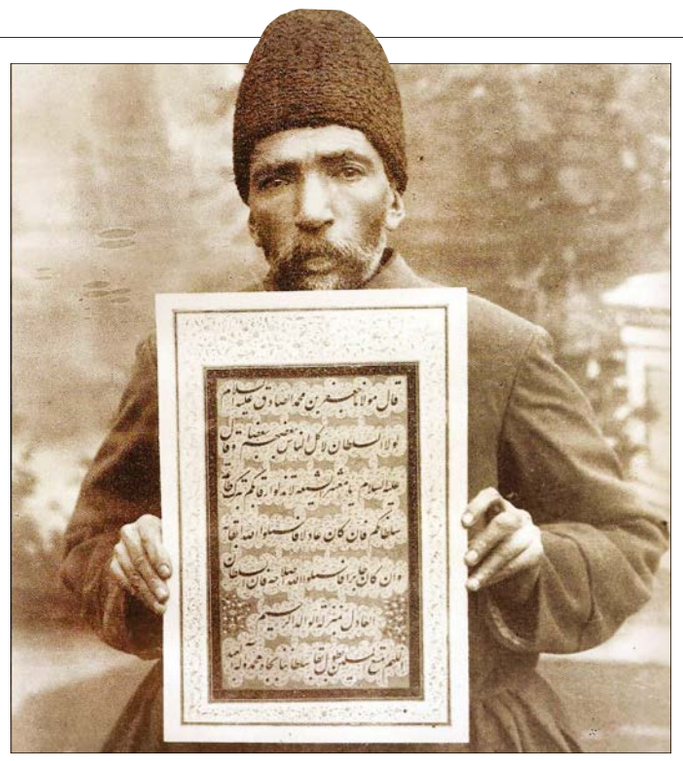
رئیس سازمان بسیج صداوسیما گفت: تمام ملت‌ها نیاز به قهرمان دارند تا الگوها و هویت‌ها بر اساس آن شکل بگیرد و شهدا قهرمانان کشور ما هستند.

زاویه دید

آرش شفاعی | گروه فرهنگ و هنر

یادکردی از میرزارضا کلهر در سالگرد درگذشت هنرمند

مردی که سنت را به مدرنیسم پیوند زد

پاسخ نه به شاه!

ناصرالدین شاه قاجار در حالی که در سفر به جنوب کشور بود، مرداد ۱۲۷۱ نامه‌ای دریافت کرد. در این نامه به او اطلاع داده شده بود تهران، پایتخت درگیر وبایی گسترده و خطرناک شده است. شاه نامه را که خواند، تصمیم عجیبی گرفت؛ تصمیم گرفت به تهران برنگردد و عازم عتبات شود تا زمانی که بیماری تمام شود! به این ترتیب مردم پایتخت را در زمان بلایی سخت، تنها گذاشت. یکی از قربانیان این وبای کشنده که هزاران نفر از مردم تهران را به کام مرگ کشاند از بزرگ‌ترین هنرمندان دوران قاجار به نام میرزا محمدرضاخان کلهر بود. او یکی از نوابغ زمانه خود و از جمله چهره‌های برجسته تاریخ هنر خوشنویسی در تمام تاریخ این هنر به شمار می‌رود.

او زاده استان کرمانشاه بود اما درگیری‌های ایلات با قوای دولتی از یک طرف، وبلایای پی در پی طبیعی، به‌خصوص همه‌گیری وبا از طرف دیگر، باعث شد خانواده آنان به تهران مهاجرت کنند. از همان دوران جوانی، شیفته هنر خوشنویسی شد و نزد یکی دو نفر استاد خوشنویس تعلیم‌های ابتدایی را دید اما نبوغ او کار خودش را کرد و خیلی زود، کار به جایی رسید که استادانش از او عقب ماندند. کار هنر او چنان بالا گرفت که از هنرمندان زنده همدوره کسی نبود خطش را سرمشق قرار دهد و مجبور بود خطوط استادان قدیمی را پیدا و از روی آنان مشق کند؛ به همین دلیل به اصفهان و قزوین سفر کرد تا کتیبه‌های برجای‌مانده از میرعماد را از نزدیک ببیند و سرمشق خود قرار دهد.

نوشته‌هایش را خودش پاره می‌کرد

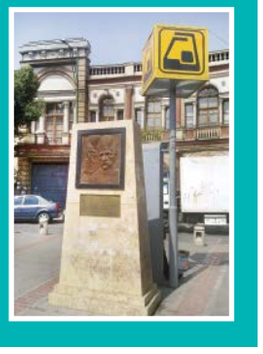
درباره سبک زندگی میرزا کلهر روایت‌های جالبی از معاصرانش باقی مانده است. از جمله روایت عبدا... مستوفی در کتاب «شرح زندگانی من» خواندنی است. مستوفی که خود شاگرد کلهر بوده، به مناعت طبع او اشاره کرده است. به قول وی درحالی که شاه و فرزندانش، وزیران و درباریان و خانواده‌های شان حتی حاضر بودند منت او را بکشند و نزد وی خط بیاموزند، او تنها چند شاگرد مستعد و هنرمند واقعی برای خود برمی‌گزید و از راه تدریس به همان‌ها، روزگار می‌گذراند. مستوفی روایت کرده است بارها به خانه اجاره‌ای او در سنگلج می‌رفتیم و می‌دیدیم خانواده‌اش منتظرند شاگردان استاد برسند، دستمزد روزانه او را بدهند تا بتوانند غذایی برای خوردن تهیه کنند. با این حال هرکسی راهم به شاگردی نمی‌پذیرفت و تعداد اندکی هنرجو که استعداد هنری‌شان به او ثابت شده بود، به کلاس‌هایش راه می‌یافتند. کار به جایی رسیده بود که قصاب و نانوا به خانواده او نسیه نمی‌دادند و درآمد خانواده او در بهترین زمان به بیست تومان درماه نمی‌رسید اما نه تنها حاضر نبود به خدمت دربار دربیاید که حاضر نبود کار سفارشی بپذیرد. ضمن این‌که او از جمله هنرمندانی بود که برای رسیدن به جایگاه والای هنر، بسیار بر خود سخت می‌گرفت. یکی از دلایلی که از این استاد بزرگ آثار کمی به جای مانده است، این که او سخت‌گیری بسیاری هم داشت و بسیاری از نوشته‌های خود را به دلیل این‌که چندان از آنها رضایت نداشته، خودش از بین برده است.

مردی که نستعلیق را نجات داد

این خوشنویس بزرگ عهد قاجاری، حلقه واسط مهمی میان خوشنویسان نسل قبل و بعد از خود بود. چنان که گفتیم او سبک میرعماد را با دقت و فراست ویژه یک استاد بزرگ، آموخت و درونی کرد. ظرایف آن را کشف و به شاگردانش منتقل کرد. از جمله شاگردان او که آنان را با وسواس و دقتی سخت، انتخاب می‌کرد؛ مرحوم آقاسید مرتضی برغانی بود. این هنرمند، پدر استادان فقید سیدحسن و سیدحسین میرخانی است که میرزارضا و هم به روایت مستقیم ناصرالدین‌شاه از وقایع سفر به خراسان است.

برش

قبری در میدان حسن‌آباد

میرزا رضا کلهر در ۲۹ مرداد ۱۲۶۸ به‌دلیل بیماری وبا درگذشت و در قبرستان قدیمی حسن‌آباد به خاک سپرده شد. این قبرستان بعدها به میدان حسن‌آباد مشهور شد و ایستگاه آتش‌نشانی ۱۰۱ تهران هم روی این قبرستان ساخته شد. بر همین اساس تندیس یادبودی برای او در میدان حسن‌آباد در جایی که به خاک سپرده شد، جانمایی شد تا یاد او بر تارک فرهنگ و هنر ایران به یادگار بماند.

پایه‌گذاران خوشنویسی امروز و مؤسسان انجمن خوشنویسان ایران محسوب می‌شوند. به همین دلیل خوشنویسی معاصر ایران، به لحاظ تاریخی و قرارگرفتن در مرکز انتقال تجربه‌های هنری، بسیار به کلهر مدیون است. اما این نقش تاریخی، تنها اهمیتی نیست که ظهور میرزا رضا کلهر برای خوشنویسی ایران داشت. او در دورانی زندگی می‌کرد که به دلیل تغییرات و پیشرفت‌های فناوری، خوشنویسی نیازمند تغییرات و پوست‌اندازی‌هایی بود. اگر این تغییرات به دست استادی تمام صورت نمی‌گرفت که با همه پیچیدگی‌ها و ویژگی‌های هنر خوشنویسی ایران در تطور تاریخی آن، آشناست؛ ممکن است کل این هنر و ادامه حیات آن در معرض خطر قرار می‌گرفت. کلهر توانست این نقش را به خوبی بازی کند و در بزنگاهی تاریخی خوشنویسی ایران را از گردنه‌ای خطرناک گذر دهد. ورود صنعت چاپ به ایران در دوران قاجار، خطاطی به معنای هنری فردی و متکی بر آرامش و دلخوش به کرشمه‌های قلم را در معرض خطر قرار داده بود. اگر خط نستعلیق تن به برخی تغییرات نمی‌داد، از زمانه عقب می‌ماند و باید در موزه‌ها به دنبالش می‌گشتیم. اگرچه ایرانیان در ابتدای ورود صنعت چاپ به ایران، چاپ سنگی را از میان دیگر شیوه‌های چاپ بیشتر پسندیدند و این شیوه چاپ همچنان می‌توانست هنر خطاطی را در ایران پویا نگه دارد اما به لحاظ فنی خوشنویسی به سبک میرعماد، ظرافت‌ها و ریزه‌کاری‌هایی داشت که در چاپ سنگی قابل اجرا نبود ضمن این‌که مرکب چاپ نیز سنگین و غلیظ بود و نمی‌شد همان ظریف‌کاری‌هایی را که با مرکب اجرا می‌شد، در چاپ سنگی پیاده کرد. میرزا محمدرضا کلهر با تکیه بر تجربه و دانش و احاطه‌ای که بر خوشنویسی ایرانی داشت، سبک جدیدی را جایگزین سبک میرعماد کرد و در ساختار نستعلیق دست برد. نازک‌نویسی و تیزنویسی رایج را کمرنگ کرد و به جای آن به اصطلاح «چاق‌نویسی» را مرسوم کرد. همچنین در فاصله‌ها، پیوندها، کشیدگی‌ها و شکل کلمات ابداعاتی را ایجاد کرد. شاید اگر همه ما در همه حوزه‌ها و هنرها، یک میرزای کلهر در دوران قاجار که زمان سرازیرشدن صنایع و هنرهای جدید به ایران است، داشتیم که جامع زمانه خود بود و می‌توانست با اتکا به خرد ذاتی، تجربه عملی و نبوغ هنری‌اش، مسیر عبور از سنت به مدرنیسم را برای ما بومی کند، در بسیاری از حوزه‌ها شاهد مرگ و دگردیسی تدریجی صنایع و هنرهای ایرانی و جلوه‌های فرهنگ و اندیشه ایرانی در گذر از مدرنیسم نبودیم. میرزا رضا کلهر، خوشنویسی را در زمانه‌ای که موجودیتش به شدت تهدید می‌شد، به سمت هنری کاربردی سوق داد و باعث شد تحولات بنیادی و فناورانه زمانه، ریشه این هنر را نخشکاند.